

Risk Altındaki Çocukların Aile Yapıları ve Suça Yönelimleri (Mersin İli Örneği)

Mehmet GÜNGÖR*

Özet:Bu çalışmanın amacı, Mersin ilinde sokakta yaşayan ve çalışan çocukların suç ve suçlulukla ilgili durumlarının aile yapıları ile ilişkilerinin incelenmesidir. Risk altında oldukları bilinen, sokakta yaşayan ve çalışan çocuklarda görülen şiddet eğilimlerinin nedenleri üzerine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Mersin ili özellikle son otuz yıllık bir süre içerisinde çeşitli sosyo-ekonomik ve sosyal nedenlerle yoğun olarak göç almış, bunun sonucu olarak Mersin'de ekonomik, kültürel, sosyal problemlerin yaşanması kaçınılmaz hâle gelmiştir. Bu durumdan en fazla etkilenen toplumsal kurum "aile" olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı yaşanan toplumsal değişim ve dönüşümler ailelerin yaşam koşullarını da değiştirmektedir. Ailelerin yanı sıra özellikle çocuklar bu değişimden kaçınılmaz olarak etkilenmektedir.

Araştırma, Mersin ilinde göçle kurulmuş mahallelerde yaşayan/okuyan ve genellikle sokakta çalışan 510 çocuk üzerinde yüz yüze görüşülerek ve anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre aile diğer etmenlerle birlikte çocuğun suça yöneliminde önemli bir yer tutmaktadır. Ailenin yapısı, eğitim düzeyi ve ekonomik koşulları çocuğun suça yönelmesinde etkili olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: suç, çocuk, çocuk suçluluğu, risk altındaki çalışan çocuklar, aile

Abstract: *Family Structure And Tentation of Children Under Risk (Example Of Mersin). The aim of this study is to examine the relation between the situation of crime and criminality and, the family structure of the children who live and work in the streets. I tried to draw attention on reasons of propensity for violence which is seen on children who live and work in the streets and known as under risk.*

Because of various socioeconomic and social reasons, Mersin had an extreme migration in the last thirty years. As a result of this, it has become inevitable to have economic, cultural and social problems. The family emerges as the most affected social structure. The rapid social upheavals and transformations also change the living conditions of the families. As well as the families, especially, the children are inevitably affected of these changes.

The research has done with 510 children who live/study in the vicinities of immigrants and, generally work in the streets, by face to face interviews and questionnaire.

According to the results of the research, family, with the other factors, has an important place in a child's tendency to commit a crime. The family's structure, education degree and, economic situation is effective on a child's tendency to commit a crime.

Keywords: *crime, child, juvenile delinquency, children workers who are under risk, family*

Giriş

Bütün toplumlar işleyişlerini sağlayıp devamlılıklarını sürdüren birtakım kurallarla üyelerinin davranışlarını yönlendirmeye çalışırlar. Bu kurallar özellikle ikincil ilişkilerin baskın olduğu toplumlarda genellikle yazılı kurallar, buna karşın birincil ilişkilerin baskın olduğu küçük kır toplumlarında da yazısız kurallar diye tanımlanan örf, âdet, gelenek ve görenekler olarak kendisini hissettirir. Bütün bu kuralların ortak amacı toplumun düzenini sağlamak ve korumaktır. Bu amacın gerçekleşmesi de belirlenen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesiyle sağlanmaktadır. Hukuk kuralları ne kadar titiz hazırlanırsa hazırlansın, gerçekte ve uygulamada, toplumun kabul ettiği ya da sakınca görmediği davranışların yanında, sapmış davranışların veya sapkın davranışların dün olduğu gibi gelecekte de var olacaktır.

Emile Durkhiem çağdaş sapma/sapkınlık davranışlarıyla ilgili analizleri, özellikle "suç" kavramının anlaşılması konusunda en verimli başlangıç noktası sayılmaktadır: "Durkhiem, hızlı

* Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, megungor06@hotmail.com

toplumsal değişim zamanlarında gözlemlenen normsuzluk ve çöküntü hâlini “anomi” olarak adlandırmış ve sapma/sapkınlığın işlevlerine ilişkin açıklayıcı değerlendirmeler yapmıştır. Anomi kavramı, bir toplumsal yapı ya da toplumsal düzen içerisindeki bir gerilimi, bir çöküşü gösterir. Bir kişilik tipi olarak algılanan “sapkınlığı” odak noktasından çıkarmış, dikkatleri belli türde toplumsal yapıların bir özelliği olduğu önermesine çekmiştir” (Gordon, 1998). Durkhiem *Sosyolojik Yöntemin Kuralları* adlı çalışmasında, “suçun normal olduğunu, çünkü suçtan arınmış bir toplumun kesinlikle düşünülmeceğini” (2003) ifade eder. Sapkınlık bir toplumun var olma koşulları ile bağıntılıdır. Sapkınlığın olmaması bir anormallik ya da kendi içinde patolojik bir şeydir ve her toplum sapkınlığa gereksinim duyar. Anomi ya da sapmanın, “suç” kavramının anlaşılmasında bir işleve sahip olduğunu ve kavramın hem hukuksal hem psikolojik hem de sosyolojik boyutlarının birbirini tamamlayan/ayırt eden yaklaşımları içerdiğini belirtmek gerekmektedir.

Suç, kişisel alanı aşırıp kamusal alana giren ve yasak olan kural ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların uygulandığı ve kamusal otoritenin (devlet ya da yerel kuruluşun) müdahalesini gerektiren fiillerdir (Gordon, 1998). İçli de *Kriminoloji* adlı çalışmasında suçu şu şekilde tanımlamaktadır: “Topluma zarar verdiği ya da toplum için tehlikeli olduğu yasa koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış ve hareketlerdir” (İçli, 1999).

Genel olarak suç kavramının insanlar topluluklar hâlinde yaşamaya başladıkları andan günümüze kadar var olduğu ve ilerde de var olacağı kabul edilir. “Toplumlar suçlu davranışı ve suçlu davranışının nedenlerini tarihsel süreç içerisinde içinde ulaştığı buldukları sosyal, politik ve ekonomik gelişim düzeylerine göre farklı yorumlamışlardır” (Ulugtekin, 1985).

Çocuk, doğduğu anda ne ‘iyi’ ne de ‘kötü’ bir varlık olup yetişkinler gibi çevresiyle etkileşim hâlinde olan ve her an gelişen bir varlıktır. Onun iyi ya da kötü olmasını belirleyen yaşantıdır. Aile, çevre, ekonomik yapı, eğitim bu yaşantıların belirleyicilerini oluşturur. Çocuğun ‘suç’ ile tanışması toplumsal bir sorundur. Eş deyişle ‘çocuk suçluluğu’ kavramının kökeni hukuksal olmaktan çok sosyolojik ve psikolojiktir. Işıktaç, “çocuğun suç işlemesinin ya da suça yönelmesinin nedenlerini;

*Çocuğun yapısal özellikleri ve yetenekleri ile ilgili etmenler,

*Çocuğun gelişimini etkileyen çevresel etkenler, özellikle içinde yetişip büyüdüğü aile ve sosyo-kültürel çevre,

*Kendisinin ve ailesinin yaşam koşulları” olarak belirlemektedir (1999).

Bu etkenlerin birbirlerinden ayırt edilemeyecek kadar iç içe olduğu gerçektir. Suç olgusu da yukarıda işaret edilen etkenlerin olumsuz etkisinin bir bileşkesi olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuğun içine doğduğu ve birey olduğu aile yapısının tipi, ailenin ekonomik gücü, çevresinde oluşturulan denetim mekanizmaları, çocuğun kendi sosyal çevresinin/ grubun değer yargıları, normları suça ortam hazırlayan etkenlerdir. Çocuk suçluluğunun nedenlerini; kişi ve kişiliğe bağlı olarak, çocuğun zekâ seviyesi, ailenin yapısı, okulu, akran grubu, çalışma koşulları gibi nedenlerle ilişkilendirerek açıklamak da olasıdır.

Yavuzer, “çocuk suçluluğu diğer suçlardan farklı olmasa bile çocuğun yaşının ilerlemesi nedeniyle toplum için ciddi sorunları da içinde barındırmasından dolayı kaygı verici” olarak değerlendirir (1981). Bugün Türk hukuk sistemine göre suçlu çocuk, yürürlükteki ceza yasaları göz önüne alındığında 18 yaşını doldurmamış ancak suç sayılan bir davranışı gerçekleştirmiş kişidir. 11 yaşını doldurmamış olan çocuklar suç işleseler bile cezai ehliyeti olmadığından cezalandırılmazlar.

Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar olgusu, dünya gündeminin en üst sıralarında yer alan ve öncelikli çözüm bekleyen ekonomik ve toplumsal bir sorundur. Bugün dünyada 200 milyon kadar çocuk yeterli eğitimden, sağlık hizmetlerinden ve temel haklardan yoksun bir şekilde sokaklarda bulunmaktadır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar sorununu, sadece ülke merkezli göç, işsizlik vb. nedenlerle açıklamaya çalışmak yeterli değildir. Çünkü ülke sorunlarını, günümüz dünya sorunlarından soyutlayarak açıklamak, çözüm üretmek bu konuda yapılan çalışmaları zorlamaktadır. “Toplumsal ya da bireysel bir sorunun ne’liğine ilişkin tüm sorulara verilen yanıt oranı, o sorunun çözümü ile ilgili elde edilecek ipuçlarının tespiti ile paralellik gösterir” (2007). Bu bağlamda disiplinler arası bir sorun olan sokakta yaşayan / çalışan çocuklar ve suç sorunu ülke ve dünya sorunlarından soyutlanarak ele alınmamalıdır.

Alanyazındaki tanım ve sınıflamalar dikkate alındığında, “sokak çocukları” kavramının “şemsiye sözcük” işlevi üstlendiği söylenebilir. Bu şemsiye altında (sokakta çalışan, sokakta yaşayan, suça karışan, dilenen ve başıboş dolaşan çocuklar gibi) çok çeşitli çocuk grupları yer almaktadır. UNICEF sokak çocuklarını zamanlarının büyük bir bölümünü sokakta geçiren, herhangi bir korumadan ve yetişkinlerin doğrudan desteğinden yoksun çocuklar olarak tanımlamaktadır. “Çocuk” ile “aile”si arasındaki bağı ölçüt alan sınıflama üç gruptan oluşmaktadır. Buna göre, gündüzleri sokakta çalışıp geceleri evlerine dönen

çocuklar “sokaktaki çocuklar” (children on the street), aile bağları düzensiz ya da yetersiz olanlar “sokak çocuğu olmaya adaylar” (children in the street), sorumlu yetişkinlerin korumasından ve yol göstericiliğinden yoksun olan, yaşamları ve yaşam kaynakları açısından sokağı mesken hâline getirmiş olanlar da “sokak çocukları” (children of the street) olarak sınıflandırılmaktadır (UNICEF, 1998).

“Sokak Çocuğu” gibi geniş anlamda çoğu zaman da yanlış kullanılan bir kavramı sınıflandırmada araştırmacılar güçlük çekmektedirler. UNICEF sokak çocukları kavramını çocukların aileleriyle olan ilişkilerinin düzeyine göre üç kategoride tanımlamaktadır:

Grup 1: Aileleriyle sürekli ilişkisi olan çocuklar “sokakta çalışan çocuklardır”. Günlerini sokakta çalışarak geçirirler de ailelerinin koruması ve denetimi altındaki çocuklar,

Grup 2: Aileleriyle zaman zaman ilişki kuran “sokaktaki çocuklar”. Bu çocukların aile bağları zayıflasa da tümüyle kopmamıştır. Kendilerini halen ana-baba kardeşleriyle özdeşleştirmektedirler. Gününü sokakta bir şeyler satarak ya da dolaşarak geçiren, geceleri çoğu zaman evlerinde geçiren çocuklardır.

Grup 3: Aileleriyle hiç ilişkisi olmayan “sokakların (sokağın) çocuklarıdır.” Genelde toplumun en yoksul kesiminin ve parçalanmış ailelerin çocuklarıdır. Ailelerinden ya zorla ya da kendi istekleriyle ayrılan bu çocuklar günün 24 saatini sokakta geçirmektedirler.

Ülkemizde son yıllarda sayıları hızla artan “sokağın çocukları” evinden atılan, kaçan, ailesi olmayan veya ailesi tarafından tamamıyla başıboş bırakılan çocuklardan oluşmaktadır. Sokakta uygun olmayan işlerde çalışan/çalıştırılan çocuklarla “sokağın çocukları” arasında çok ince bir çizgi vardır ve sokağın acımasız zor koşullarında çalışan çocuklar, hızla “sokağın çocukları” olabilmektedir.

Avrupa Konseyi Sokak Çocukları Çalışma Grubu da 18 yaşının altında bulunan kısa ya da uzun süreli sokak ortamında yaşayan çocukları “sokakta yaşayan çocuk” olarak tanımlamaktadır.

Buraya kadar yapılan açıklamalar sonucunda, sokakta çalıştırılan/yaşayan çocukların toplumda kimsesiz çocuklar-korunmaya muhtaç çocuklar olarak bilinen grupla birebir aynı olmadığı anlaşılmalıdır. Çünkü sokakta çalıştırılan/yaşayan çocukların çoğunluğunun ailesi (anne-babası, annesi veya babası) bulunmaktadır. Bununla birlikte, çocuk suçluluğuna konu olan sokakta yaşayan ve çalışan çocukları suç ile olan ilişkilerini betimlemek açısından kendi içinde şu şekilde sınıflandırılabilir;

1. Suça İtilen Çocuklar veya Yasayla İhtilafa Düşen Çocuklar: Gerek sokakta yaşamaları, gerekse sokakta çalışmaları nedeniyle suça maruz kalan ve suç eğilimi olan çocuk grubudur. Bu çocuklar, kötü niyetli kişi, çete ve gruplar tarafından kapkaç ve gasp gibi işlerde de kullanılabilirler.

2. Uçucu ve Uyuşturucu Madde Kullanan Çocuklar: Sokakta yaşayan/çalışan çocukların bir bölümü aile içi şiddet, ihmal, istismar ve ilgisizlik sebebiyle uğradıkları travma sonucu uçucu ve uyuşturucu madde kullanmaktadırlar. Bu çocuklar madde kullanarak korkularını, üşüme hislerini, açlıklarını ve sevgisizliklerini bastırmaya çalışmaktadır.

3. Çocuk Pornosu ve Fuhuşa Bulaşan Çocuklar: Sokakta çalışan/yaşayan özellikle kız çocuklarının önemli bir kısmı zamanla fuhuşa bulaşabilmekte ayrıca, bu çocuklar çocuk pornosunda da kullanılabilirler.

4. Dilenen Çocuklar: Bu grupta hem sokakta yaşayan hem de sokakta çalıştırılan çocuklar bulunabilirler. Daha çok aileleri ya da bir başkası adına yalnız veya grup olarak organize şekilde dilenen çocuklardır.

5. Sokak Çeteleri: Genellikle 15 yaş üstü çocuklardan oluşan ve organize şekilde sokakta bulunan gruplardır. Bir kısmı geçici olarak ailelerinden uzaklaşmış, bir kısmı ise ailesiyle yaşamaktadır. “Saldırgandır, zaman zaman organize suç grupları tarafından kullanılabilirler” (Bilgili, 1996).

6. Başıboş Çocuklar: Gününbirlik ya da saatlik olarak genellikle ailelerinden habersiz evden ya da okuldan kaçan ve amaçsız bir şekilde sokaklarda dolaşan çocuklardır. Bu durum, “çocukların sokak serüvenlerinin başlangıcı olabilmekte ve sokak çetelerinden etkilenmelerine olanak sağlayabilmektedir” (Bilgin, 2000).

Sokak çocukları kavramı içerisinde değerlendirilen çocuklar yoğun bir hareketlilik gösterirler, durağan değildirler. Buna göre yukarıda sayılan çocuk grupları arasında ince çizgiler söz konusudur. Dolayısıyla çocuklar açısından her an için bir gruptan diğerine geçiş söz konusu olabilmektedir. Bu durum söz konusu çocukların tanımlanmaları yanında sayısal olarak saptanması açısından da zorluk yaratmaktadır. Aynı zamanda yapılan çalışmalarda konunun bir bütünlük içinde ele alınmasını da engellemektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılacak çalışmalarda bu özelliklerin göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir.

Bu betimlemeler sokakta yaşayan ve çalışan çocukların ‘suç’ kavramı ile olan ilişkilerinin irdelenmesinde aydınlatıcı olacaktır. Sokakta çalışan/çalıştırılan ve sokakta yaşayan çocuklar sorunu yalnızca çok sayıda çocuğun yasa dışı çalışması, toplumsal yapının ve toplumsal kurumların dışında kalmaları değildir. Bu çocukların yaptıkları işlerin çeşidi ve sokakta bulunma koşullarının, çoğu zaman ihmal, istismar ve sömürüye dayalı olması nedeniyle çok boyutlu değerlendirilmesi gereken karmaşık bir sorundur. Çocukların neden sokaklarda çalıştığı/ çalıştırıldığı ya da sokakta yaşamaya zorunlu kaldıklarının kavranması ise, bu olguyu destekleyen ya da oluşturan ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel nedenlerin ortaya konulmasıyla olanaklıdır.

Türkiye’de sokakta çalışan/çalıştırılan ve yaşayan çocuklar büyük illerin önemli bir sorunudur. 1990’lı yıllarda başlayan göç süreci sonrası, çocuk sayısının artmasıyla birlikte bu çocukların kişisel gelişimlerini engelleyecek türde iş çeşitlerinin ortaya çıkmasını doğurmuştur. Bu durum sokakta yaşayan ve çalışan çocukların hem kendilerine uygun olmayan işlerde çalıştırılmasını hem de diğer insanların kızgınlıklarını ve tepkilerini almalarını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla bu çocuklar, bizlerin hâlâ merhamet ya da kızgınlıklarımızla tanımlamaya, anlamaya çalıştığımız ama hep bizim dışımızda, “ötekileştirdiğimiz” çocuklardır (Karatay, 1999).

Bu bağlamda, Mersin de ülkenin toplumsal, siyasal, ekonomik yapısında yaşanan değişimi ve sorunları dramatik bir şekilde yaşamış ve yaşamaktadır. Mersin, suç istatistikleri bağlamında çocuk suçluluğunun önde gelen illerindedir, bunun en önemli nedeni, 1980’li yıllardan itibaren başlayan göçtür. Yoğun olarak yaşanan göç, işsizlik, ekonomik yoksunluk-yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizlik göç edilen yerlerde de ortadan kalkan sorunlar değildir. Aksine daha da derinleşerek yaşanmaktadır. Bu durumdan en çok etkilenen kurum aile olup aile içinde ise çocuklardır. Çocukların yeni yaşam tarzına uyum sürecinde yaşadıkları kültürel çöküntü, ‘suç’ olgusunu daha da dikkatle incelenmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların bu koşullar altında suç ile tanışmaları ve suç işlemeleri, sokağın sağladığı sınırsız ve sorumsuz özgürlük ile daha da kolaylaşacaktır.

Risk altındaki çocuklar olarak adlandırılan, sokakta yaşayan ve çalışan çocukların suç ve aile açısından ele alındıkları bu çalışmanın temel sayıtısı, “sokakta yaşayan ve çalışan çocukların suç işleme eğilimleri, içinde buldukları yaşam koşulları, aile yapıları ve risk altında olma nedenleriyle paralellik taşır” şeklinde ifade edilebilir.

Risk altındaki çocukların sağlıklı bir aile yapısı içerisinde büyüme ve kendilerini gerçekleştirme gibi temel çocuk haklarından yoksun kalmalarının yaratacağı toplumsal travmaları önleyecek olan da yine ailenin kendisidir. Mersin’in bu sorunu yaşayan bir il olması nedeniyle yapılan araştırmanın sonuçlarının hem sorunun çözümüne katkı yapacağı hem de bu türden sorunların ortaya çıkmasını engelleyeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Dünya’da 15 yaşından küçük yaklaşık 500 milyon çocuk çalışmakta ya da çalıştırılmaktadır. Çalışan çocukların %98’i de üçüncü dünya ülkelerindedir. 10–14 yaş arasındaki çocukların %1’i de üretimde yer almaktadır. DİE (1999) verilerine göre ise (1999); Türkiye’de 6–17 yaşları arasındaki 16 milyon 88 bin çocuktan, 1 milyon 635 bini (%10,2) ailelerinin geçimini sağlamak ya da buna katkıda bulunmak için çalışmakta veya çalıştırılmaktadır. Ancak bunların informal sektörlerde çalıştığı dikkate alındığında, çalışan çocuk sayısının resmi istatistiklere tam olarak yansımadağı söylenebilir. Üstelik yasal düzenlemeler tamamen çalışma ilişkileri içerisindeki çocukları tanımlamaktadır.

UNICEF’in sokakta bulunan çocukları, aileyle ilişki ve sokağı kullanım temelinde tanımlayarak, tümünü “sokak çocukları” üst başlığı altında değerlendirdiği; oysa sokakta çalışan çocuk gruplarıyla sokakta yaşayan çocuk gruplarının, sokakta bulunma nedenleri, bulunma süreleri, yaşam tarzları, diğer insanlarla kurdukları ilişkilerin son derece farklı olduğu bilinmektedir.

Mersin ili de çeşitli toplumsal ve ekonomik nedenlerle sokakta yaşayan / çalışan ve çalıştırılan çocuklar sorununu fazlasıyla yaşamaktadır. Bu sorunun nedenlerinin ve çözüm önerilerinin belirlenmesi açısından bu türden araştırmalara gereksinim vardır. Bu çocukların tanımlanması, aile yapılarının belirlenmesi, çocuk-aile ilişkilerinin nasıl olduğunun belirlenmesi ve suç ile ilişkilerinin saptanması açısından önemlidir.

Mersin’de sokakta yaşayan / çalışan ve çalıştırılan çocukların sayıları hakkında çocuk sorunları ile ilgili olarak çalışan Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile devlet kurumlarının verileri arasında büyük

farklılıklar vardır. Bu sorunun bilinenden daha büyük ve derin olduğu düşünülmektedir. Bu durumda istatistikî açıdan doğru saptamaların yapılması, bu soruna çözümler üretilmesi açısından çok önemlidir. Dolayısıyla bu türden araştırmaların yapılması gereklidir.

Yöntem

Bu araştırmada kavram karmaşasına düşmeden sokakta çalışan, çalıştırılan ve yaşayan çocukların sınırlayıcı bir tanımı yerine, cinsiyetleri, yaş grupları, suç unsuru oluşturan ucu ve uyuşturucu madde kullanımı, arkadaş grupları ve onlarla ilişkileri, aile yapıları, aileleri ile ilişkileri yaşam tarzları gibi nitel özellikleri ortaya konularak betimlenmeye çalışılmış ve suç kavramı ile ilişkileri irdelenmiştir. Araştırmada betimsel yöntem kullanılarak, veriler anket yoluyla elde edilmiş olup sonuçlar SPSS11.5 programı ile analiz edilerek, sonuçlar frekans ve yüzdeler olarak verilmiştir.

Araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan anket, aile bilgileri, göç, çalışan çocuğa ait bilgiler, yaptıkları işin türü, suç, madde bağımlılığı ve geleceklerine ilişkin beklentileri konu başlıkları altında uzman görüşü alınarak 97 maddeden oluşmuştur. Araştırmada da suç ve aile yapısı ile ilgili olan 14 soru detaylı olarak irdelenmiştir. Yaklaşık 50 çocuk üzerinde ön deneme uygulaması yapılan ankette, anlaşılabilen maddelerde düzeltme yapılmıştır. Anket çoğunlukla çocukların yoğun olarak çalıştıkları parklar, çay bahçeleri, otogar ve alışveriş merkezlerinde uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Mersin'de risk altında yaşayan olarak üst bir kavram altında topladığımız sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar oluşturmaktadır. Örneklemi ise, ulaşılabilen ve gönüllü olarak katılmak isteyen 510 çocuk olmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların cinsiyet ve yaş bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo: 1 Araştırma Katılımcıları

		Frekans	Yüzde
CİNSİYET	Erkek	494	96,9
	Kız	16	3,1
YAŞ	6,00	4	,8
	7,00	2	,4
	8,00	7	1,4
	9,00	10	2,0
	10,00	24	4,7
	11,00	43	8,4
	12,00	71	13,9
	13,00	102	20,0
	14,00	101	19,8
	15,00	70	13,7
	16,00	41	8,0
	17,00	21	4,1
	18,00	10	2,0
	Toplam	510	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya konu olan sokakta çalışan – çalıştırılan çocukların %96,9'u erkek, %3,1'ini kızlar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 6 ilâ 18 arasında değişmekte, yaş ortalaması 13,3'tür. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunlukla 13–14 yaşında olduğu görülmektedir. Sokakta çalışan/çalıştırılan çocukların yaş dağılımına bakıldığında yüksek bir oran zorunlu eğitim çağındadır.

Araştırmada riskli grup oluşturmalarının en önemli etkenlerinden olarak görülen göç olgusu irdelenmiştir. Katılanların Mersin'e göç ile gelip gelmediğine ilişkin bilgiler elde edilmiş, sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Mersin'e "göç" ederek gelinip gelinmediği

	Frekans	Yüzde
Evet	427	83,7
Hayır	78	15,3
Toplam	505	99,0
Cevapsız	5	1,0
Toplam	510	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %83,7'sinin Mersin'e herhangi bir şehirden göç ettiği, %15,3'ünün ise Mersin'e göçle gelmediği görülmektedir. Yapılan bu çalışmada katılımcıların anne ve babalarının hayatta olup olmadığı, eğitim durumları ve mesleklerinin neler olduğu da değişkenler olarak ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Anne ve Babanın Sağ Olup Olmama, Meslek ve Eğitim Durumları

		ANNE		BABA	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
SAĞ	Evet	467	91,6	430	84,3
	Hayır	42	8,2	75	14,7
	Cevapsız	1	0,2	5	1,0
	Sürekli İşçi	331	70,9	54	12,6
	Mevsimlik İşçi	19	4,1	60	14,0
	İşçi Emeklisi	1	0,2	10	2,3
	Seyyar Satıcı	1	0,2	50	11,6
MESLEK	Amele	369	79,0	63	14,7
	İşsiz	76	16,3	123	28,6
	Serbest Meslek	466	99,8	67	15,6
	Sürekli İşçi ve Serbest Meslek	1	0,2	1	0,2
	Seyyar Satıcı ve Amele	19	4,1	1	0,2
	Cevapsız	1	0,2	429	99,8
	Okur Yazar Değil	331	70,9	94	21,9
EĞİTİM DURUMU	Okur Yazar	74	15,8	154	35,8
	İlkokul	57	12,2	149	34,7
	Ortaokul	2	0,4	26	6,0
	Lise	464	99,4	5	1,2
	Cevapsız	3	0,6	428	99,5

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki çocukların %85,1'inin babası sağ, %14,9'unun ise hayatta olmadığı görülmektedir. Bu durumda çocukların büyük bir çoğunluğunun babası hayattadır. Katılımcıların annelerinin %91,7'sinin sağ, %8,3'ünün hayatta olmadığı görülmektedir. Eşdeyişle annenin ailenin toparlayıcılığı işlevini yerine getirebilmesi açısından sorunun çözümüne kaynaklık edici orana sahip olduğu görülmektedir.

Babası hayatta olan çocukların, babalarının iş durumu, ya da yaptıkları meslekler incelendiğinde, katılımcıların babasının %28,6'sının işsiz, %15,6'sının serbest meslek sahibi olduğu belirlenmiştir. Ancak serbest meslek ile ifade edilen tutarlı ve tanımlanan bir iş değildir. Dolayısıyla bulunabilen her iş kastedilmektedir. %14,7'sinin işi ise amelelik olup, %14'ü mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır. Grubun %72,9'unun hiçbir sosyal güvencesi olmayan niteliksiz işleri yaptığı görülmektedir. Geri kalan %27,1'i ise mevsimlik işçi ve işçi emeklisi gibi sosyal güvencesi olan işlerde çalışmaktadırlar. Katılımcıların annelerinin %79,2'sinin çalışmadığı, %4,1'nin mevsimlik işçi, %16,3'nün ise serbest meslek olarak ifade edilen gündelikçilik yaptığı, %0,4'nün seyyar satıcı ve amele olduğu belirlenmiştir. Yapılan işlerle eğitim durumları arasında paralellik olduğu söylenebilir. Annelerin tümünün sosyal güvenliği olan bir işte çalışmadığı görülmektedir.

Eğitim durumlarıyla ilgili olarak, katılımcıların babalarının %22,9'nun okuryazar olmadığı, %36'sının okur-yazar olduğu, %34,8'inin ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla %92,8'lik

dilimin eğitim düzeyinin oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Bu durum yaptıkları işle de paralellik göstermektedir. Katılımcıların annelerinin %71,3'ünün okuma yazma bilmediği, %15,9'unun okuryazar olduğu, %12,3'nün ilkokul mezunu olduğu, %0,4'nün ise ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların annelerinin büyük bir çoğunluğunun eğitim almadığı belirlenmiştir.

Araştırma Bulguları

Yapılan bu çalışmada ilk olarak, katılımcı çocukların madde kullanıp kullanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Madde Kullanımı

	Sıklık	Yüzde
Evet	123	24,1
Hayır	384	75,3
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	,6
Toplam	510	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların %24,1'inin madde kullandığı, %75,3'ünün hiç madde kullanmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmaya katılan çocukların büyük bir çoğunluğu herhangi bir madde kullanmadığı söylenebilir.

Araştırmada daha sonra katılımcıların madde kullanan arkadaşlarının olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 5'te sunulmuştur

Tablo 5: Madde Kullanan Arkadaşlarının Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde
Evet	198	38,8
Hayır	311	61,0
Toplam	509	99,8
Cevapsız	0,1	0,2
Toplam	510	100,0

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların % 38,8'inin madde kullanan bir arkadaşının olduğu, %61,1'inin ise olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların yarısına yakınının madde kullanan arkadaşı vardır.

Araştırmada üçüncü olarak en kolay ulaşılabilen maddeler olması açısından katılımcıların "bally, tiner ve hap" kullanıp kullanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo:6 Bally, Tiner, Hap ve Alkol Kullanıp Kullanmadığı

	KULLANIYOR		KULLANMIYOR	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
BALLY	23	18,7	100	81,3
TİNER	7	5,7	116	94,3
HAP	6	4,9	117	95,1
ALKOL	19	15,4	104	84,6

Tablo 6 incelendiğinde, herhangi bir madde kullanan katılımcıların %18,7'sinin bally olarak adlandırılan madde kullandığı, %81,3'ünün ise bu maddeyi kullanmadığı belirlenmiştir. Herhangi bir madde kullananların büyük bir çoğunluğunun bally olarak adlandırılan maddeyi kullandığı söylenebilir.

Araştırmada yine kolay elde edilen madde olduğu için katılımcılara tiner kullanıp kullanmadığı sorulmuştur. Tablo 6 incelendiğinde, madde kullanan katılımcıların %5,7'sinin tiner kullandığını, %94,3'ünün tiner kullanmadığını belirttiği görülmektedir. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğu tiner adlı maddeyi kullanmamaktadır.

Araştırmada daha sonra katılımcıların madde olarak hap kullanıp kullanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde, madde kullanan katılımcıların %4,9'unun hap kullandığı, %95,1'inin hap kullanmadığını belirlenmiştir. Dolayısıyla madde kullanan katılımcıların küçük bir bölümü madde olarak hap kullanmaktadır.

Araştırmada katılımcılara suç oluşturmada etken olan, alkol kullanıp kullanmadığı sorulmuştur. Tablo 6'da görüldüğü gibi, madde kullanan katılımcıların %15,4'ünün alkol kullandığı, %84,6'sının ise alkol kullanmadığını belirlenmiştir. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun alkol kullanmadığı söylenebilir.

Özellikle madde kullanan çocukların en kolay ulaşabildiği "bally" diye adlandırılan maddeyi kullanmaya başlama nedenlerinin başında %52,4'lük oranla arkadaş özentsi gelmektedir. Diğer nedenler sıralandığında, %14,3'ünün arkadaş baskısı, %9,5'inin merak, %14,3'ünün arkadaş özentsi ve diğer nedenler, %4,8'ünün bahsetmek istemediği diğer nedenler, %4,8'inin ise arkadaş baskısı ve diğer nedenler olduğunu belirlenmiştir. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğu arkadaş etkisi ile bu maddeyi kullanmaya başlamıştır.

Araştırmada yedinci olarak, katılımcıları sokakta koruyan birilerinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Sokakta Koruyan Birilerinin Olup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Aile Büyükleri	60	11,8
Arkadaşları	183	35,9
Para Verdiği Arkadaşları	2	,4
Esnaf	19	3,7
Halk	12	2,4
Polis	5	1,0
Yok	203	39,8
Diğer	7	1,4
Birlikte	17	3,3
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	,4
Toplam	510	100,0

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların %11,8'inin sokakta aile büyükleri tarafından, %36'sının arkadaşları tarafından, %3,7'sinin esnaf tarafından, %3,3'ünün bunlardan birkaçı tarafından, %2,4'ünün halk tarafından, %0,4'ünün para verdiği arkadaşları tarafından, %1'inin polis tarafından korunduğunu, %40'ı ise hiç kimse tarafından korunmadığını belirtmiştir. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğu sokakta birileri tarafından korunmaktadır.

Araştırmada daha sonra katılımcıların madde kullanan arkadaşları ile ne sıklıkta görüştüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Madde Kullanan Arkadaşla Görüşme Sıklığı

	Sıklık	Yüzde
Çok sık	45	22,7
Sık	62	31,3
Ara sıra	72	36,4
Hiç	15	7,6
Toplam	194	98,0
Cevapsız	4	2,0
Toplam	198	100,0

Tablo 8'de görüldüğü gibi, madde kullanan arkadaşı olan katılımcıların %23,2'sinin bu arkadaşları ile çok sık, %32'sinin sık, %37,1'inin ara sıra görüştüğü, %7,7'sinin ise hiç görüşmediği görülmektedir. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun madde kullanan arkadaşları ile görüştüğü söylenebilir.

Araştırmaya katılanların arkadaşlarının suç işleyip işlemedikleri ile ilgili olarak elde edilen sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Suç İşleyen Arkadaşının Olup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet	112	22,0
Hayır	390	76,5
Toplam	502	98,4
Cevapsız	8	1,6
Toplam	510	100,0

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların %22'sinin suç işleyen arkadaşının olduğu %77,7'sinin olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların suç işleyen arkadaşları ile görüşme sıklıkları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Suç İşleyen Arkadaşlar ile Görüşme Sıklığı

	Sıklık	Yüzde
Çok Sık	20	17,9
Sık	34	30,4
Ara Sıra	46	41,1
Hiç	11	9,8
Toplam	111	99,1
Cevapsız	1	,9
Toplam	112	100,0

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların, %18'inin suç işleyen arkadaşları ile çok sık, %30,6'sının sık, %41,4'ünün ara sıra görüştüğü, % 9,9'unun hiç görüşmediği görülmektedir.

Katılımcıların okullarında ya da mahallelerinde çeteleşmenin olup olmadığı Tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo 11: Okulda ya da Mahallede Gruplaşma (Çeteleşme) Olup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet	149	29,2
Hayır	358	70,2
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100,0

Tablo 11 incelendiğinde, katılımcıların %29,4'ünün okul ya da mahallesinde çeteleşme olduğu, %70,6'sının ise okul ya da mahallesinde çeteleşme olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların okulda ya da mahallelerinde çeteleşmeye katılıp katılmadıkları Tablo 12'de sunulmuştur..

Tablo 12: Gruplaşmaya (Çeteleşmeye) Dâhil Olunup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet	47	31,5
Hayır	102	68,5
Toplam	149	100,0

Tablo 12 incelendiğinde, katılımcıların okul ya da mahallesinde çeteleşmeye %31,5'inin bu çetelere katıldığı, %68,5'inin katılmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, katılımcıların bir suç eylemine katılıp katılmadıklarına ilişkin veriler Tablo13'te sunulmuştur.

Tablo 13: Suç Eylemi İçerisinde Yer Alıp Alınmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet, yer aldım	71	13,9
Hayır, yer almadım	439	86,1
Toplam	510	100,0

Tablo 13'te, katılımcıların %13,9'unun herhangi bir suç eyleminde yer aldığı, %86,1'inin yer almadığı görülmektedir. Katılımcıların katıldıkları suç eylemlerinin türü ise Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo14: Suç Eyleminin Türü

	Sıklık	Yüzde
Kavga Yaralama	40	56,3
Hırsızlık	10	14,1
Diğer	11	15,5
Kavga Yaralama ve Hırsızlık	11,3	11,6
Toplam	69	97,2
Cevapsız	2	2,8

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların %58'inin kavga-yaralama, %14,5'inin hırsızlık, %11,6'sının kavga-yaralama ve hırsızlık, %15,5'inin diğer suçlara karıştığı gözlenmektedir.

Bu eylemlere karışmış olanların arkadaşlarının cezaevinde ya da nezarethanede kalıp kalmadıkları Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15: Arkadaş Çevresinde Hapis Yatmış ya da Nezarete Atılmış Olanların Olup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet	111	21,8
Hayır	399	78,2
Toplam	510	100,0

Tablo 15'te, katılımcıların %21,8'inin arkadaş çevresinde hapse ya da nezarete atılmış, %78,2'sinin ise olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların aile bireylerinin içerisinde cezaevinde yatmış kişilerin olup olmadığı Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16: Aile Üyeleri Arasında Hapis Yatan ya da Suçlanan Olup Olmadığı

	Sıklık	Yüzde
Evet Var	87	17,1
Hayır Yok	418	82,0
Toplam	505	99,0
Cevapsız	5	1,0
Toplam	510	100,0

Tablo 16 incelendiğinde, katılımcıların %17,2'sinin ailesinde hapis yatan ya da suçlanan olduğu, %82,8'inin ailesinde olmadığı görülmektedir. Katılımcıların aile bireylerinden hapisanede yatanların işledikleri suç türleri ise, Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17: Aile Üyeleri Arasında Hapis Yatan ya da Suçlananların Suç Türü

	Sıklık	Yüzde
Yaralama	26	29,9
Gasp	3	3,4
Hırsızlık	12	13,8
Cinayet	23	26,4
Diğer	18	20,7
Birlikte	4	4,6
Toplam	86	98,9
Cevapsız	1	1,1
Toplam	87	100,0

Tablo 17’de katılımcıların aile bireylerinin büyük bir çoğunluğunun suça karıştıkları ve ceza aldıkları görülmektedir. Suç türleri ise ağırlıklı olarak cinayet ve diğerleri şeklinde ifade edilen hırsızlık, uyuşturucu, gasp şeklinde sıralanmaktadır.

Sonuç

İnsan yaşamının üzerinde, doğumundan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurum olarak aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de kişiyi, ruhsal gelişimi ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendirir (Yavuzer, 1992). Anne babanın birey olarak kişilik özellikleriyle karışmış biçimde aile biriminin yapısı, bir ailenin çocuk yetiştirmesinde etkilidir (Gander ve Gardiner, 2001). Suç öğrenilen bir davranıştır. Bireyin istenilen davranışı öğrendiği ailenin dışında akran grubu, eğitim gibi değişen etmenlerde söz konusudur. Ancak tüm davranışları etkileyen toplumsal kurumlar ve etmenler suç olgusunun hem nedenleri hem de çözüm önerileri açısından bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Araştırma sonuçlarına baktığımızda özellikle katılımcılarının aile yapılarının eğitim düzeyleri, yaptıkları iş (meslek) gibi sosyo-ekonomik yapıları itibarıyla dezavantajlı bir yapıya sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri, temel gereksinimlerine erişilebilirlik bakımından çocuğa sunulan olanakların kısıtlılığını göstermektedir. Çocukların, içinde büyüdüğü toplumsal yapı ve biçim çocuğun gelişimini doğrudan etkiler. Bu bağlamda aile yapısı çocukların suça yönelimlerinde en önemli etkenlerin başında gelmektedir.

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi ilk olarak çocukların hem yasal bağlamda hem de toplumsal bağlamda sadece ülkemizin değil tüm dünyanın temel sorunlarında olan uyuşturucu türlerini kullanmaları ile ilişkilerini belirlemek yerinde olacaktır. Katılımcıların uyuşturucu kullanımını kolaylaştıran ve her an kolaylıkla bulunabilen ayrıca ucuz olan bally, sigara gibi maddelerin kullanımının oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Bu maddelerin esrar, eroin gibi uyuşturuculara hazırlık maddeleri olduğu ve bağımlı olmanın ilk adımını oluşturduğu araştırmaya katılan çocuklar tarafından da doğrulanmıştır. Arkadaş grubu madde kullanımının ilk gerçekleştiği ortamdır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar açısından arkadaşlık ortamı bir kutsallık içermektedir. Grupta kabul görmek ve itibar kazanmak için grubun kuralları sorgulanmadan benimsenmek zorundadır. Dolayısıyla sonuçlardan da anlaşılacağı üzere madde kullanımında arkadaş grubunun etkisi çok önemlidir. Yine sonuçlar, bir anlamda, arkadaş grubunun dışarıdan gelen bütün tehditlere karşı birbirlerini koruduklarını ve dayanışma içinde olduklarını içermektedir.

Suç işleyen arkadaşlarının çokluğunu ve bu arkadaşları ile görüşmelerini kesmediklerini belirtirken bu ortamın bağlayıcılığına ve cazibesine işaret etmektedirler. Suç işleyen çocukların arkadaş grubu içerisindeki saygınlığı, diğer çocukların da suç işleyerek o saygınlığa sahip olma isteğini arttırmakta ve suç işlemekten çekinmemelerine yol açmaktadır Hem sokakta çalışan hem de okuluna devam eden çocukların önemli bir kısmı mahalle ve okul çetelerine katılmaktadır. Arkadaş çevresinde polis tarafından gözaltına alınanların yanı sıra ailesinin büyük bir kısmı suç işleyerek ceza almış ya da halen cezaevinde yatmaktadır.

Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların suç işleme eğilimleri buldukları çevre, ekonomik durum, aile yapısı, şiddete olan düşkünlükleri gibi pek çok nedenden dolayı risk altındadırlar.

Özellikle sokaktaki çocukların yaşlarına bakıldığında temel eğitim çağında olmaları düşündürücüdür. Çocuk suçluluğu ile ilgili olarak yapılan tanımlama ve araştırmalarda özellikle sokağın sorumsuz ve sınırsız özgürlüğünün sağladığı hareket etme rahatlığının, çocuğun sokağa hızla teslimini

kolaylaştırdığı bilinmektedir. Aynı zamanda sokaktaki çocuklar suç örgütlerinin de hiç kurumayan ucuz kaynağı haline gelmektedirler.

Çocuk suçluluğunu önlemekle ilgili önerilerin yanı sıra sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara ilişkin olarak sunulan çözüm önerilerinin bu açıdan da önem oluşturduğunu, sorunun ülkemizin toplumsal sorunlarından soyutlanamayacağı gerçeğinden hareketle, özellikle büyük kentlerimizde oluşturulacak çocuk suçluluğunu önleyici komitelerle ve alınacak mikro ve makro ölçekteki önlemlerle kalıcı çözümler üretmek zorundayız. Bu komiteler ayrı ayrı sorunla ilgilidirler ancak eşgüdüm sorununu aşmaları gereklidir. Bu komitenin içerisinde SHÇEK başta olmak üzere Çocuk Polisi, Baro, Sağlık Müdürlükleri, Milli Eğitim Müdürlükleri, Halk Eğitim Müdürlükleri, İŞKUR Müdürlükleri ve Sivil Toplum Kuruluşları yer almalı ve yerel ve ulusal düzeyde çözüm üretmelidirler. Ailelerin yukarıda sözü edilen toplumsal ekonomik sorunlardan bağımsız, etkilenmeyen bir yapılması söz konusu olamaz. Disiplinler arası bir yaklaşımla aile, çocuk ve çocuk suçluluğu ele alınmalı ve çözüm önerileri tartışılmalıdır.

Kaynakça

- Altıntaş, Betül. (2003). *Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe... Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bilgili, Ahmet. (1996). *Doğu Anadolu Bölgesinde Göçe Maruz Bırakılan Çocuklar*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Bilgin, H., Osman. (2000). *Sokakta Çalışan Çocuklar Sorunu ve Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Projesi Modeli*, Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayını.
- DİE. (1999). *Türkiye’de Çalışan Çocuklar*.
- Durkhiem, Emile. (2003). *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, (Çev. Cenk Saraçoğlu), İstanbul: Bordo Siyah Yayınevi.
- Gander, Mary J, ve H W Gardiner. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişim*, (Çev. Bekir Onur). Ankara: İmge Kitapevi.
- Güngör, Mehmet (2007). “Sivil Toplum Kuruluşu ve Sokakta Yaşayan ve Çalışan Çocuklar, Mersin Sokak Çocukları Derneği Örneği”, 5. *Sokak Çocukları Sempozyumu*, Gaziantep, 4–6 Kasım, 2007.
- Işıksaç, Yasemin. (1999). “Sosyolojik Açıdan Çocuk Suçluluğu ve Bir Hukuk Devleti Olan Türkiye’de Devletin Cezalandırma Yetkisini Kullanma Biçimi”, *Mevzuat Dergisi*, 2, (13): 24.
- İçli, Tülin. (1999). *Kriminoloji*, Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- Karatay, Abdullah. (1999). İstanbul’un Sokakları ve Çalışan Çocukları, 1. *İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırma Kitabı*, İstanbul.
- Marshall, Gordon. (1998). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim Sanat Yayınevi.
- Uluğtekin, Sevdâ. (1985). “Çocuklara İlişkin İslah Sisteminde Kurumsal Bakım ve Çağdaş Trefman Modelleri”, *H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 3, (3): 5.
- Yavuzer, Haluk. (1981). Psiko-sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*.
- Yavuzer, Haluk. (1992). *Çocuk ve Suç*, 6. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Extended Abstract

The family, which has an effect on a human’s life beginning before the birth and continues from the first years of growing till death leads and shapes a person into a form by the point of mental development and behaviours with the aspect of economy and society as well as physiologically. Family unit’s inwrought structure with father and mother’s personality traits as individuals are effective in terms of a family’s child rearing. Crime is a learned behaviour. Beside of the desired behaviour which is learned by the family, specific agents like peer groups and education are also in question. However, the social institutes and factors which affect all the behaviours should be handled as a whole in terms of both the reasons and the solution suggestions of the crime phenomenon.

Because of various socioeconomic and social reasons, Mersin had an extreme migration in the last thirty years. As a result of this, it has become inevitable to have economic, cultural and social problems.

The family emerges up as the most affected social structure. The rapid social upheavals and transformations also change the living conditions of the families. As well as the families, especially, the children are inevitably affected of these changes.

The aim of this study is to examine the relation between the situation of crime and criminality and, the family structure of the children who live and work in the streets. I tried to draw attention on reasons of propensity for violence which is seen on children who live and work in the streets and known as under risk.

The questionnaire which is used as an assessment and evaluation instrument is compassed of 97 specifications by having expert opinion under the multiple titles of family information, migration, information about the working child, the type of child's work, crime, substance addiction and, the future expectation of the child. Moreover, in the survey, the 14 questions about crime and family structure are semtinized in detail. After the questionnaire which is made nearly on 50 children as a pretesting, some corrections are made on the unaccountable questions. The questionnaire is mostly made at the places where the children frequently work like parks, tea gardens, bus terminals and, malls.

A child is neither a good nor a bad creature when he/she is born; however, he/she is a creature which is connected to an environment and rapidly developing human being like the adults. The things which determine his/her goodness or badness are the experiences. Family environment, economic situation and education form the determiner of these experiences. To be acquainted with 'crime' as a child is a social problem. In other words, 'juvenile delinquency' is a notion which is psychological and sociologic more than juridical. It is generally accepted as, the notion of crime has been used from the time people started to live as societies till now and, it will be used in the future. "Societies interpret the criminal behaviour and the reasons of it in a different manner, according to the social, politic and, economic development degree that they have along the historical process."

Considering the definitions and, the classifications in the articles related to the topic, the term "street children" can be accepted as an umbrella word. A wide variety of children groups (who work in the streets, live in the streets, involved in a crime, panhandle, and wander in the streets) take place in the scope of this umbrella. UNICEF describes the street children as the children who spend most of their time in the street and, have no protection or direct support of the adults. The classification which accepts the relation between the child and family as criterion is formed of three groups. According to this, the children who work at the streets during the day and go back home at nights are "children on the streets", the ones whose family bonds are irregular or weak are "children in the street" and, the ones who are berefted of the responsible adults' protection and guidance and, use the street both as a place to live and make a living are "children of the streets"

While classifying a term like 'street child' which has a wide meaning and mostly misused, researchers have big difficulties. UNICEF classifies the term 'street children' under three categories according to the degree of the relationship with their parents:

Group1: The children who have a continuous relationship with their parents are "children on the streets". Although they have their days working on the streets, they are also under protection and control of their families/parents.

Group 2: The children who occasionally contact their families "children in the street". Although these children's family bonds are weak, they are not totally separated. They still identify themselves with their parents and siblings. These are the ones who spend their daytime by selling something or walking around and, mostly at home in nights.

Group 3: "The children of the streets" have no relationship with their parents. Generally, they are the children of economically the most disadvantageous and broken families. These eagerly or by force separated from their families children spend the 24 hours of a day at the street.

It would be appropriate to evaluate the results of the research, briefly, to determine the relationship between the children's drug species usage in both legal and social context which is not only our country's matter but also the whole world's basic issue. It is seen that the substances like bally and cigarettes, which make the participants use drugs easier and also can be found easily, are widely being used. It is also confirmed by the children that, these substances are pre-substances of drugs like marijuana, heroin and, the first step of being an addict. Social circle is the first place of drug usage. From the perspective of view of the children who live at the street, the circle of friends has sanctity. To be accepted and earn a reputation, the rules of the group have to be accepted without any question. As understood from the results, in drug usage circle of friends' affect is very important. Once again the results show us that the circle of friends are in complete solidarity and protect each other from the whole threats.

The children who live and work at the streets are under risk because of their tendency to commit a crime, the environment that they are in, economic situation, family structure and fondness of violence. Especially it is thought-provoking that they are at the age of primary education. It is known by the research and the definitions about juvenile delinquency that, especially, the street's unlimited and irresponsible freedom, that gives the child free and easy action, makes it easier for the children to surrender to the street. Not only this but also the children at the street become a cheap infinite resource for the crime organisations. Beside the suggestions to prevent juvenile delinquency, we have to generate permanent solutions that are based on the suggestions of solutions, about the children who live and work at the street, which also have importance in terms of this and the reality of the issue's impossibility of being alienated from our social problems, especially, by the committees that prevent juvenile delinquency in our big cities, and by taking micro and macro precautions. These committees are interested in the issue one by one, but they need to overcome the coordination problem.

Starting from SHÇEK, Children Police, The Bar, The Boards of Health, The Directorates of National Education, Public Education Centres, The Turkish Employment Organisation and, The Civil Society Organisations should take place in the committee and, generate local and national solutions. Families can't have a structure that is not affected by the social and economic problems mentioned above. Matters of child and juvenile delinquency should be handled together with multidisciplinary approaches and the solution proposals should be discussed.